

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Bank

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om Finlands Bank ska ändras. Förfarandet för utnämning av Finlands Banks direktionsmedlemmar ändras enligt förslaget så att andra direktionsmedlemmar än ordföranden utnämns av bankfullmäktige. Direktionsordföranden ska fortfarande utnämnas av republikens president.

Behörighetsvillkoren för direktionsmedlemmarna preciseras. Enligt förslaget ska be-

hörighetsvillkor för direktionsmedlemstjänsterna vara för tjänsten lämplig högre högskoleexamen, god förtrogenhet med penningekonomi eller finanssektorn samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

Lagen om Finlands Bank

1.1 Gällande lagstiftning

Finlands Banks konstitutionella ställning

Enligt 91 § i Finlands grundlag står Finlands Bank under riksdagens garanti och vård enligt vad som bestäms genom lag. Riksdagen väljer bankfullmäktige för att övervaka Finlands Banks verksamhet. Behörigt riksdagsutskott och bankfullmäktige har rätt att få de upplysningar som de behöver för tillsynen över Finlands Bank.

Att Finlands Bank står under riksdagens garanti har av hävd ansetts (GrUU 5/1997 rd) betyda att riksdagen i sista hand ansvarar för bankens ekonomiska åtaganden om banken själv inte klarar av dem. Innebörden av att Finlands Bank står under riksdagens vård har åter ansetts vara (GrUU 5/1997 rd) att banken i den riksdagsanknutna specialförvaltningen inte agerar inom den ordinarie statsförvaltningen.

Riksdagens bankfullmäktige utgör den viktigaste permanenta funktionella länken mellan riksdagen och Finlands Bank. Grundlagens 91 § ska på denna punkt också anses hänvisa till bankfullmäktiges ställning inom Finlands Banks beslutsfattande och tillsyn. I detta sammanhang är det också skäl att nämna Finlands Banks revisorer som utses av riksdagen.

Funktionellt och juridiskt är Finlands Bank självständig i förhållande till riksdagen. Även om riksdagen väljer bankfullmäktige är det Finlands Banks organ. Riksdagens kan inte meddela bankfullmäktige enskilda juridiskt bindande föreskrifter. Riksdagen kan inte heller åta sig att besluta om saker som hör till bankfullmäktiges behörighet. Riksdagens kan påverka Finlands Banks verksamhet på ett juridiskt bindande sätt enbart genom att stifta en lag om saken.

Lagen om Finlands Bank (214/1998) trädde i kraft den 1 maj 1998. Lagen ersatte den lag om Finlands Bank som trätt i kraft den 1 januari 1998 (719/1997). Genom den sistnämnda lagen genomfördes en totalrevidering av den i många avseenden föråldrade lagens bestämmelser och centralbanken fick den självständiga ställning som den andra etappen av den ekonomiska och monetära unionen förutsatte. Genom 1998 års lag genomfördes de ändringar som var nödvändiga för att Finlands Bank skulle bli en del av Europeiska centralbankssystemet och de övriga ändringar i bestämmelserna om centralbanken som var nödvändiga för att genomföra den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen.

Lagen om Finlands Bank innehåller bestämmelser om Finlands Banks verksamhet som Finlands centralbank, bankens mål, uppgifter och befogenheter, bankens beslutsfattande och förvaltning, bokslut och vinstanvändning samt rättigheter och skyldigheter att få och lämna upplysningar.

Enligt lagen fungerar Finlands Bank som en del av Europeiska centralbankssystemet, så som bestäms i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (*fördraget*) samt i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (*stadgan*). När Finlands Bank sköter Europeiska centralbankssystemets uppgifter ska den handla i överensstämmelse med Europeiska centralbankens riktlinjer och instruktioner. Finlands Bank ska genomföra den monetära politik som Europeiska centralbankens råd har utformat. När Finlands Bank sköter uppgifter inom Europeiska centralbankssystemet får den varken begära eller ta emot instruktioner om sin verksamhet från annat håll än Europeiska centralbanken. Å andra sidan har Finlands Bank i lagen ålagt att samarbeta: Fin-

lands Bank ska vid behov — i andra uppgifter än uppgifter inom Europeiska centralbankssystemet — samarbeta med statsrådet och övriga myndigheter.

Finlands Bank ska också för sin del svara för penningförsörjningen och sedelutgivningen och inneha och förvalta valutareserven. Banken ska också för sin del sörja för betalningssystemets och det övriga finansiella systemets tillförlitlighet och effektivitet samt delta i utvecklandet av systemet. Finlands Bank ska också sörja för att det sammanställs och offentliggörs statistik som behövs för bankens verksamhet.

Ledningsorganisation

Direktionen ska sköta Finlands Banks uppgifter och förvaltning, om ett ärende inte genom lag har förbehållits bankfullmäktige eller om något annat inte följer av lagen om Finansinspektionen (587/2003). Direktionen har således allmän behörighet när det gäller skötseln av bankens uppgifter och förvaltning. Bankfullmäktiges behörighet är av särskild natur: bankfullmäktige ansvarar endast för de uppgifter som fullmäktige ska sköta enligt lag.

Direktionen har rätt att meddela närmare föreskrifter om bankens enheters och anställdas uppgifter och befogenheter. Direktionens ordförande, som är Finlands Banks chefsdirektör, och de övriga direktionsmedlemmarna är skyldiga att regelbundet rapportera till bankfullmäktige om genomförandet av den monetära politiken samt om bankens övriga verksamhet. I en instruktion kan meddelas närmare föreskrifter om direktionens beslutsförfarande och föredragningen i samband därmed. Instruktionen fastställs av bankfullmäktige på framställning av direktionen.

Direktionen består av en ordförande och högst fem andra medlemmar som utnämns av republikens president. Ordföranden utnämns för en sju års mandatperiod och de övriga medlemmarna för en fem års mandatperiod. Direktionsmedlemmarna ska ha den sakkunskap som uppgiften kräver. Några andra behörighetsvillkor föreskrivs inte i lagen.

En direktionsmedlem får avsättas endast om medlemmen inte uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra

sina uppgifter eller om han eller hon har gjort sig skyldig till en allvarlig försummelse. Beslut om avsättning fattas av republikens president.

Direktionen är beslutför när minst tre medlemmar är närvarande. Som beslut anses den mening som de flesta omfattar. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst. Ett betydande undantag från direktionens gemensamma beslutsfattande utgör dock de ärenden som gäller Finlands Banks chefsdirektörs agerande i Europeiska centralbankens råd. Enligt fördraget och stadgan agerar chefsdirektören självständigt i rådet. Han eller hon företräder inte den nationella centralbanken på rådets sammanträden. Enligt stadgan utser Finlands Banks chefsdirektör själv sin ersättare till Europeiska centralbankens råds sammanträden.

Inom Europeiska centralbankssystemet har den nationella centralbankens beslutsorgan inga självständiga penningpolitiska befogenheter. Finlands banks direktion deltar alltså inte i beslutsfattandet om ändringar i styrräntorna inom euroområdet och inte heller i det övriga beslutsfattande som enligt fördraget tillkommer Europeiska centralbanken. Direktionens beslutsfattande i fråga om Europeiska centralbankssystemets uppgifter gäller genomförandet av Europeiska centralbankens beslut.

1.2 Europeiska gemenskapens reglering

Fördraget

Europeiska centralbankssystemet ska enligt artikel 107.1 i fördraget och artikel 1 i stadgan bestå av Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna. De nationella centralbanker som hör till eurosyste­met är Europeiska centralbankens ägare.

Enligt artikel 8 i fördraget ska Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken handla inom ramen för de befogenheter som de har tilldelats genom fördraget och stadgan som är fogad till fördraget.

I artikel 14 i stadgan bestäms om de nationella centralbankernas ställning. Enligt artikel 14.3 är de nationella centralbankerna en integrerad del av Europeiska centralbankssystemet och ska handla i överensstämmelse

med Europeiska centralbankens riktlinjer och instruktioner.

Europeiska centralbanken ska enligt artikel 105.4 höras om varje förslag till gemenskapsrättsakt inom Europeiska centralbankens behörighetsområde. Europeiska centralbanken ska också höras av nationella myndigheter om varje förslag till rättsregler inom Europeiska centralbankens behörighetsområde, dock inom de ramar och på de villkor som fastställs av rådet enligt förfarandet i artikel 107.6. Till detta hänför sig rådets beslut av den 29 maj 1998 (98/415/EG), enligt vilket medlemsstaternas myndigheter ska höra Europeiska centralbanken om varje förslag till rättsregler inom dess behörighetsområde enligt fördraget. Detta gäller särskilt i fråga om valutafrågor, betalningsmedel, nationella centralbanker, insamling, sammanställning och distribution av monetär och finansiell statistik samt statistik rörande banker, betalningssystem och betalningsbalanser, clearing- och betalningssystem samt regler som gäller finansiella institut i den mån de har en påtaglig inverkan på de finansiella institutens och marknadernas stabilitet.

Ledningsorganisation

De nationella centralbankerna är juridiska personer enligt respektive lands nationella lagstiftning. I fördraget ingår dock vissa bestämmelser som begränsar möjligheterna att i den nationella lagstiftningen föreskriva om centralbankernas ledningsorganisation och beslutsfattande.

Fördraget förutsätter att Europeiska centralbanken, de nationella centralbankerna och medlemmarna av Europeiska centralbankens och de nationella centralbankernas beslutsorgan är självständiga och inte tar emot instruktioner från något håll. Detta betyder bl.a. att chefdirektören intar en självständig ställning som medlem av Europeiska centralbankens råd i förhållande till den nationella centralbanken samt att Europeiska centralbankens direktionsmedlemmar är oberoende av den nationella centralbanken. Sålunda utgår fördraget ifrån att rådsmedlemmarna och direktionsledamöterna i sitt uppdrag inte företräder någon nationell instans, utan enbart

sakkunskap inom den finansiella sektorn, så som artikel 11.2 i stadgan förutsätter.

Artikel 14 i stadgan gäller de nationella centralbankerna. Stadgarna gällande de nationella centralbankerna ska vara förenliga med fördraget och stadgan. I stadgarna för de nationella centralbankerna ska särskilt föreskrivas att ämbetstiden för chefen för en nationell centralbank ska vara minst fem år. Dessutom får en centralbankschef avsättas endast om han inte längre uppfyller de krav som ställs för att han ska kunna utföra sina uppgifter eller om han gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

I stadgan tas inte ställning till förfarandet för utnämning av eller behörighetsvillkoren för den nationella centralbankens chefdirektör eller direktionsmedlemmar, utan saken kan avgöras nationellt.

2 Bedömning av nuläget och de viktigaste förslagen

2.1 Direktionsmedlemmarnas behörighetsvillkor

Enligt den gällande lagen är det enda behörighetsvillkor som krävs av medlemmarna i Finlands Banks direktion den sakkunskap som uppgiften kräver. Den erforderliga sakkunskapen definieras inte närmare i bestämmelserna, men man kan anse att den på allmän nivå kan härledas från de i lagen fastställda uppgifterna för Finlands Bank. Finlands medlemskap i Europeiska ekonomiska och monetära unionen och Finlands Banks verksamhet som en del av Europeiska centralbankssystemet samt den allt mångsidigare finansmarknaden och de tekniska innovationerna i branschen ställer avsevärda krav på bankens ledning. Kritiska framgångsfaktorer för befattningsbeskrivningen av direktionsmedlemmarnas tjänster är god inhemsk och internationell interaktionsförmåga kombinerad med kännedom om penningpolitik och finansmarknaden. När finansmarknaden blir mera internationell påverkar förändringarna i Finlands Banks omvärld också bankens organisationskultur, vilket betonar vikten av att direktionsmedlemmarna besitter ledarförmåga.

Den gällande bestämmelsen om direktionens medlemmarnas behörighetsvillkor kan inte längre anses tillräcklig vad kraven anbelangar. Lagen borde i detta avseende ses över så att den motsvarar bankens förändrade uppgifter. Minimikravet borde vara för tjänsten lämplig högre högskoleexamen, god förtrogenhet med penningekonomi eller banksektorn samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

2.2 Förfarandet för utnämning av direktionens medlemmar

Riksdagens grundlagsutskott fäste redan när den tidigare lagen om Finlands Bank (719/1997) stiftades uppmärksamhet vid den i statsförfattningsrättsligt hänseende centrala frågan om att Finlands Bank i enlighet med dåvarande 73 § i regeringsformen står under riksdagens vård (GrUU 5/1997 rd). I sitt utlåtande konstaterade utskottet att den roll bankfullmäktige dittills tilldelats i penningpolitiken uppfyllde kravet på att Finlands Bank ska stå under riksdagens vård. På motsvarande sätt konstaterade utskottet att förslaget att kringskära bankfullmäktiges penningpolitiska uppgifter därför stiger fram som en viktig statsförfattningsrättslig fråga. Grundlagsutskottet ansåg också att det är viktigt att ge lagen om Finlands Bank en ny skrivning, eftersom detta bidrar till att trygga att Finlands Bank kan stå under riksdagens vård också när bankfullmäktiges uppgifter kringskärs. Utskottet kom också med flera konkreta förslag till hur detta mål kunde uppnås. I detta sammanhang pekade utskottet dessutom för första gången ”utan att befatta sig med den statsförfattningsrättsliga aspekten” och ”bland annat” på att det grundlagsfästa kravet på att Finlands Bank ska stå under riksdagens vård bättre skulle uppfyllas om de riksdagsvalda bankfullmäktige skulle utse medlemmarna i bankens direktion.

Grundlagsutskottet återvände till samma tema under följande riksdag när man behandlade regeringens nya lagförslag gällande Finlands Bank (RP 6/1998 rd). Utskottet konstaterade då att regeringens proposition inte tar någon hänsyn till den ståndpunkt som utskottet framförde förra gången. Därefter menade

utskottet att ”Europeiska centralbankssystemet skulle vara mer demokratiskt om bankfullmäktige får rätt att utse medlemmarna i direktionen” (GrUU 7/1998 rd). Ekonomiutskottet instämde dock inte i grundlagsutskottets åsikt utan ansåg (EkUB 3/1998 rd) att regeringens föreslagna utnämningförfarande bättre överensstämmer med den gällande kompetensfördelningen mellan statsorganen, som innebär att presidenten och statsrådet utövar sin lagstadgade verkställande makt.

Ovan nämnda ställningstaganden av grundlagsutskottet syntes också i den regeringsproposition som ledde till grundlagsreformen och där det just med hänvisning till dem konstaterades att det att uttrycket ”under riksdagens garanti och vård” ska kvarstå innebär att vissa krav ställs på den framtida utvecklingen av lagstiftningen om Finlands Bank. Grundlagsutskottet instämde uttryckligen i denna uppfattning i sitt betänkande gällande regeringens proposition (GrUB 10/1998 rd).

Senast har riksdagens ekonomiutskott tagit ställning till frågan om utnämningssätt. Utskottet påpekade att grundlagen inte kräver att medlemmarna i direktionen för Finlands Bank utnämns av republikens president. Likaså konstaterade utskottet att kravet att Finlands Bank står under riksdagens ”garanti och vård” inte har efterlevts på bästa möjliga sätt vid de senaste utnämningarna. Därför ansåg utskottet att utnämningförfarandet måste förtydligas och andan i grundlagen beaktas. Grundlagen understryker att riksdagen ska ha större beslutsbefogenheter (EkUB 15/2002 rd).

Före grundlagsreformen reglerades republikens president utnämningssätt mycket detaljerat i 87 § i regeringsformen. I bestämmelsen i fråga uppräknades särskilt ett antal tjänster, vars innehavare republikens president utnämnde, och i bestämmelsen nämndes dessutom att presidenten utnämnde de övriga högsta tjänstemännen inom centralförvaltningen ”enligt vad som genom lag eller förordning stadgas särskilt”. Den allmänna tjänsteutnämningssättet hade dock i regeringsformen getts åt statsrådet.

Enligt 88 § 3 mom. i regeringsformen utnämnde statsrådet övriga statstjänstemän, såvitt ej utnämningssättet förbehållits presidenten eller ombetrotts annan myndighet.

När grundlagen reviderades ansågs regeringsformens bestämmelser om republikens president tjänsteutnänningsbefogenheter onödigt detaljerade. Målet för reformen föreslogs i detta hänseende vara att presidenten direkt med stöd av grundlagen utnämner innehavarna av bara de allra högsta tjänsterna inom statsförvaltningen samt de tjänster beträffande vilka det av särskilda skäl är motiverat att ge presidenten utnämningssrätten. Till övriga delar var målet en allmän reglering för att man genom vanlig lag skulle kunna bestämma om en ändamålsenlig fördelning av tjänsteutnänningsbefogenheterna mellan presidenten och andra myndigheter.

I den detaljerade motiveringen till grundlagspropositionen upprepas i stor utsträckning de synpunkter som framförts i den allmänna motiveringen om de faktorer som har legat till grund för att tjänsteutnämningssrätten i grundlagen direkt har anförtrots republikens president: ”Utgångspunkten för förslaget är att den på grundlagsnivå reglerade utnämningssrätt som tillkommer republikens president skall begränsas så att den gäller endast de högsta tjänsterna inom statsförvaltningen och tjänster för vilka det till följd av presidentens konstitutionella ställning är befogat att presidenten har utnämningssrätten.”

I motiveringen till grundlagspropositionen sägs dock inget uttryckligt om de synpunkter enligt vilka tjänsteutnämningssrättens ordnas på lagnivå. Grundlagsutskottets betänkande gällande grundlagspropositionen innehöll däremot en riktlinje gällande denna fråga:

”De grundläggande principerna i propositionen är att till presidentens rätt att utnämna tjänstemän genom lag bara skall hänföras sådana tjänster, där det är motiverat att presidenten på grund av sin konstitutionella ställning, sina uppgifter eller av orsaker som anknyter till den aktuella tjänstens oberoende karaktär eller av andra motsvarande särskilda orsaker sköter utnämningen. Det ligger i linje med dessa principer att statsrådet utnämner kanslicheferna vid ministerierna med undantag för statsrådets tjänstemän liksom cheferna vid statliga verk och andra av de högsta tjänstemännen inom centralförvaltningen, om det inte av särskilda skäl är motiverat att presidenten eller någon annan myndighet ut-

nämner tjänstemannen. Regeringen bör ta hänsyn till dessa principer på behörigt sätt, när bestämmelserna om utnämningssrätten ses över med anledning av grundlagsreformen.” (GrUB 10/1998 rd).

De ändringar i bankfullmäktiges uppgifter som berott på Finlands deltagande i den ekonomiska och monetära unionen har försvagat Finlands Banks koppling till riksdagen. Av denna orsak har man försökt stärka förbindelserna mellan riksdagen och Finlands Bank på olika sätt. Enligt 14 § 4 mom. i lagen om Finlands Bank är chefsdirektören och de övriga direktionsmedlemmarna skyldiga att regelbundet rapportera till bankfullmäktige om genomförandet av den monetära politiken samt om bankens övriga verksamhet. Enligt 11 § 1 mom. 5 punkten i nämnda lag ska bankfullmäktige också vid behov ge riksdagen berättelser om genomförandet av den monetära politiken och bankens övriga verksamhet. På detta sätt har riksdagen möjlighet att delta i den aktuella diskussionen. Det behov som avses i bestämmelsen definieras av bankfullmäktige. Utöver dessa reformer har det dock för att trygga riksdagens ställning på ovan beskrivet sätt från flera olika håll föreslagits att rätten att utnämna Finlands Banks direktionsmedlemmar ska anförtros riksdagen eller de riksdagsvalda bankfullmäktige. Även riksdagens grundlagsutskott har två gånger tagit ställning för en överföring av utnämningssrätten. Samma synsätt avspeglas indirekt även i förarbetena till grundlagsreformen.

I propositionen föreslås att förfarandet för utnämning av Finlands Banks direktionsmedlemmar ändras så att där beaktas de utvecklingsbehov som kommit från riksdagen, Finlands Banks oberoende ställning som en del av Europeiska centralbankssystemet, grundlagens krav på att banken ska stå under riksdagens vård och grundlagens principer för statsorganens befogenheter i tjänsteutnämningssärenden. Enligt förslaget ska direktionsmedlemmarna med undantag av ordföranden utnämnas av bankfullmäktige. Detta stärker bankfullmäktiges ställning och framhäver att banken står under riksdagens vård, separat från den ordinarie statsförvaltningen. För en sådan lösning talar likaså det att bankfullmäktige, som utövar utnämningssrätten, är

bankens eget organ, vilket för sin del framhäver det oberoende som i fördraget krävs av den nationella centralbanken som en del av Europeiska centralbankssystemet. Det vore dock motiverat att republikens president fortfarande behåller rätten att utnämna direktions ordförande. Förfarandet framhäver direktionsordförandens oberoende och tjänsteinnehavarens höga ställning.

3 Propositionens konsekvenser

Propositionen har inga direkta konsekvenser i fråga om organisation eller personal. Den har inte heller några konsekvenser beträffande den offentliga eller den privata ekonomin.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen grundar sig på en promemoria av den arbetsgrupp som finansministeriet tillsatte den 8 januari 2003 (FM 11/2003). Regeringen överlämnade den 14 november 2003 till riksdagen en proposition, som utarbetats utifrån promemorian, med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Bank och till vissa lagar som har samband med den (RP 134/2003). I propositionen föreslogs bl.a. att förfarandet för utnämning av Finlands Banks direktionsmedlemmar samt deras behörighetsvillkor skulle ändras på sam-

ma sätt som i det lagförslag som nu föreläggs riksdagen.

Bankfullmäktige, Finlands Banks direktion, bankens revisorer och justitieministeriet har gett ett utlåtande om arbetsgruppens förslag.

Enligt artikel 2.1 i rådets beslut om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler (98/415/EG) ska medlemsstaternas myndigheter höra Europeiska centralbanken om varje förslag till rättsregler inom dess behörighetsområde enligt fördraget. Europeiska centralbanken ska höras särskilt bl.a. i fråga om nationella centralbanker. Av denna anledning begärdes utlåtande om arbetsgruppens förslag även av Europeiska centralbanken.

Det centrala innehållet i den proposition som år 2003 överlämnades till riksdagen bestod främst av andra frågor än förfarandet för utnämning av direktionsmedlemmar och behörighetsvillkoren för tjänsterna. De viktigaste ändringsförslagen gällde justering av bestämmelserna om Finlands Banks avsättningar och vinstanvändning. Efter att det hade blivit klart att propositionen inte till denna del skulle godkännas av riksdagen i den form som regeringen föreslagit, tog regeringen tillbaka propositionen den 27 februari 2004. De förslag som gällde ändring av utnämning förfarandet och behörighetsvillkoren och som ingick i regeringens proposition blev således inte behandlade av riksdagen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

11 §. Bankfullmäktiges uppgifter. Enligt 2 mom. 1 punkten i den gällande bestämmelsen ska bankfullmäktige göra framställning till statsrådet om tillsättning av direktionsmedlemstjänster. Enligt den ändring som föreslås i 13 § utnämner bankfullmäktige direktionsmedlemmarna själv med undantag av direktionsordföranden. Republikens president ska fortfarande ha rätt att utnämna ordföranden. Därför ändras bestämmelsen så att bankfullmäktige gör framställning till statsrådet om tillsättning av tjänsten som direktionsordförande.

13 §. Direktionen. I 1 mom. bestäms om behörighetsvillkoren och utnämningförfarandet för Finlands Banks direktionsmedlemmar.

Enligt den gällande bestämmelsen krävs av direktionsmedlemmarna endast den sakkunskap som uppgiften kräver. Bestämmelsen föreslås bli ändrad så att behörighetsvillkor för direktionsmedlemstjänsterna är för tjänsten lämplig högre högskoleexamen, god förtrogenhet med penningekonomi eller finanssektorn samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap. Förslaget motsvarar behörighetsvillkoren för de högre tjänstemännen i ledande uppgifter inom statsförvaltningen. I artikel 11.2 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken ställs också liknande behörighetsvillkor för Europeiska centralbankens direktionsledamöter.

Finlands Banks uppgifter består av å ena sidan myndighetsuppgifter inom bl.a. penningpolitiken och främjande av finansmarknadens stabilitet och å andra sidan operativ bankverksamhet. Med tanke på ledningen är Finlands Bank alltså en sakkunnigorganisation som också har operativa funktioner. Direktionsmedlemmarna ska därför ha visad förmåga att leda och utveckla en dylik organisation effektivt och sakkunnigt. Utöver de allmänna ledarskapsfärdigheterna krävs av direktionsmedlemmarna dessutom yrkesmässig erfarenhet i anslutning till centralbankens uppgifter inom antingen penningekonomins

område eller bank- och finanssektorn. Den penningekonomiska erfarenheten hänvisar i synnerhet till sådana färdigheter som behövs i myndighetsuppgifter i anslutning till penningpolitiken eller finansmarknaden. Sådan erfarenhet kan man få antingen i praktiska penningpolitiska uppgifter eller i uppgifter inom den allmänna ekonomiska politiken med nära anknytning till penningpolitik eller i forskningsarbete med anknytning till penningekonomi. Praktisk erfarenhet av bank- och finanssektorn är ett annat sätt att göra sig behörig för ledande uppgifter inom Finlands Bank. Sådan erfarenhet som inhämtats inom finanssektorn eller i finansiella uppgifter i företaget är nödvändig i synnerhet med tanke på Finlands Banks operativa uppgifter.

Förfarandet för utnämning av Finlands Banks direktionsmedlemmar ändras så att direktionsmedlemmarna med undantag av ordföranden utnämns av bankfullmäktige. Ordföranden för bankens direktion ska fortfarande utnämnas av republikens president. Bankfullmäktige ska göra framställning till statsrådet om tillsättning av tjänsten. Enligt 58 § i grundlagen fattar republikens president beslut om utnämning utifrån statsrådets förslag till avgörande.

I 126 § i grundlagen bestäms om utnämning till statliga tjänster. Enligt den utnämner republikens president ministeriernas kanslichefer samt chefen för och föredragandena vid republikens presidents kansli och förordnar beskickningarnas chefer till deras uppdrag. Direkt med stöd av grundlagen utnämner presidenten också justitiekanslern och biträdande justitiekanslern (69 § 1 mom. i grundlagen), de ordinarie domarna (102 § i grundlagen), riksåklagaren (104 § i grundlagen) samt officerarna (128 § 2 mom. i grundlagen). Med stöd av grundlagen utnämner republikens president också biträdande justitiekanslerns ställföreträdare.

I 126 § i grundlagen ingår också en bestämmelse om att presidenten utnämner och förordnar även de andra tjänstemän om vilka så bestäms i lag. Den allmänna behörigheten gällande tjänsteutnämningar tillkommer fortfarande statsrådet, för enligt 126 § 2 mom. i

grundlagen utnämner statsrådet de statstjänstemän som inte ska utnämnas av presidenten, ett ministerium eller någon annan myndighet. Med statsrådet avses i detta sammanhang uttryckligen statsrådets allmänna sammanträde.

Med stöd av den lagstiftning som ändrats efter grundlagsreformen utnämner republikens president med stöd av de befogenheter som anförtrots presidenten i lag förutom Finlands Banks direktionsmedlemmar dessutom justitiekanslersämbetets kanslichef, utrikesministeriets understatssekreterare, landshövdingarna, universitetens kanslerer, Finlands Akademis generaldirektör, Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer, Finansinspektionens direktör samt biträdande riksåklagaren.

16 §. Avslutande av en direktionsmedlems tjänsteförhållande. Paragrafens 1 mom. innehåller en bestämmelse om avslutande av direktionsmedlemmarnas tjänsteförhållande. Enligt den gällande bestämmelsen får republikens president avsätta en direktionsmedlem om medlemmen inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon har gjort sig skyldig till en allvarlig försummelse. Bestämmelsen ändras på samma sätt som den föreslagna ändringen av förfarandet för utnämning av direktionsmedlemmarna så, att beslut om avsättande av andra direktionsmedlemmar än ordföranden fattas av bankfullmäktige.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

När det gäller den föreslagna ändringen av förfarandet för utnämning av direktionsmed-

lemmar har ändringens förhållande till grundlagen klarlagts i avsnitt 2.2 i den allmänna motiveringen. En central grundlagsbestämmelse med tanke på lagstiftningsordningen är 91 § 1 mom., enligt vilket Finlands Bank står under riksdagens garanti och vård enligt vad som bestäms genom lag. Riksdagen väljer bankfullmäktige för att övervaka Finlands Banks verksamhet.

I nämnda avsnitt i den allmänna motiveringen klargörs att en viktig utgångspunkt för reformen av utnämningsförfarandet är behovet att stärka bankfullmäktiges ställning som övervakare av Finlands Banks verksamhet, eftersom bankfullmäktige inte längre efter att Finland anslöt sig till den ekonomiska och monetära unionen har rollen som penningpolitisk beslutsfattare. Grundlagsutskottet (GrUU 5/1997 rd) har ansett att det är viktigt att trygga att Finlands Bank kan stå under riksdagens vård också när bankfullmäktiges uppgifter kringskärs. Anförtroendet av utnämningens rätten i fråga om andra direktionsmedlemmar än ordföranden till bankfullmäktige stärker således Finlands Banks koppling till riksdagen på det sätt som avses i grundlagen.

I den allmänna motiveringen har likaså klarlagts att reformen av utnämningsförfarandet följer den princip som uppgavs när grundlagen stiftades och enligt vilken till presidentens rätt att utnämna tjänstemän genom lag bara ska hänföras sådana tjänster, där det är motiverat att presidenten på grund av sin konstitutionella ställning, sina uppgifter eller av orsaker som anknyter till den aktuella tjänstens oberoende karaktär eller av andra motsvarande särskilda orsaker sköter utnämningen.

Lagförslaget överensstämmer således med grundlagen och dess mål och kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om ändring av lagen om Finlands Bank**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 27 mars 1998 om Finlands Bank (214/1998) 11 § 2 mom. 1 punkten, 13 § 1 mom. och 16 § 1 mom. som följer:

11 §

Bankfullmäktiges uppgifter

Bankfullmäktige skall i fråga om Finlands Banks förvaltning

1) göra framställning till statsrådet om tillsättning av tjänsten som direktionsordförande,

13 §

Direktionen

Direktionen består av en ordförande och högst fem andra medlemmar. Republikens president utnämner direktionsordföranden för en sju års mandatperiod. De övriga medlemmarna utnämns av bankfullmäktige för en fem års mandatperiod. Behörighetsvillkor för direktionsmedlemstjänsterna är för tjänsten

Helsingfors den 23 maj 2008

lämplig högre högskoleexamen, god förtroendenhet med penningekonomi eller finanssektorn samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

16 §

Avslutande av en direktionsmedlems tjänsteförhållande

Republikens president får avsätta direktionsordföranden, och bankfullmäktige en annan medlem av direktion endast om medlemmen inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon har gjort sig skyldig till en allvarlig försummelse.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Republikens President**TARJA HALONEN**Förvaltnings- och kommunminister *Mari Kiviniemi*

*Bilaga
Parallelltexter*

Lag

om ändring av lagen om Finlands Bank

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 27 mars 1998 om Finlands Bank (214/1998) 11 § 2 mom. 1 punkten, 13 § 1 mom. och 16 § 1 mom. som följer:

Gällande lag

Förslag

11 §

11 §

Bankfullmäktiges uppgifter

Bankfullmäktiges uppgifter

Bankfullmäktige skall i fråga om Finlands Banks förvaltning

1) göra framställning till statsrådet om tillsättning av direktionsmedlemstjänster,

Bankfullmäktige skall i fråga om Finlands Banks förvaltning

1) göra framställning till statsrådet om tillsättning av *tjänsten som direktionsordförande*,

13 §

13 §

Direktionen

Direktionen

Direktionen består av en ordförande och högst fem andra medlemmar som utnämns av republikens president utan att tjänsterna förklaras lediga. Ordföranden utnämns för en sju års mandatperiod och de övriga medlemmarna för en fem års mandatperiod. Direktionsmedlemmarna skall ha den sakkunskap som uppgiften kräver.

Direktionen består av en ordförande och högst fem andra medlemmar. *Republikens president utnämner direktionsordföranden för en sju års mandatperiod. De övriga medlemmarna utnämns av bankfullmäktige för en fem års mandatperiod. Behörighetsvillkor för direktionsmedlemstjänsterna är för tjänsten lämplig högre högskoleexamen, god förtroendet samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.*

16 §

Avslutande av en direktionsmedlems tjänsteförhållande

Republikens president får avsätta en direktionsmedlem endast om medlemmen inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon skall kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon har gjort sig skyldig till en allvarlig försummelse.

16 §

Avslutande av en direktionsmedlems tjänsteförhållande

Republikens president får avsätta *direktionsordföranden, och bankfullmäktige en annan medlem av direktion* endast om medlemmen inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon har gjort sig skyldig till en allvarlig försummelse.

Denna lag träder i kraft den 20 .